

**UCHWAŁA NR XLVII/590/2022
RADY MIEJSKIEJ W SUWAŁKACH**

z dnia 29 czerwca 2022 r.

**w sprawie Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Mieście Suwałki na lata 2022 - 2024**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz.559, poz. 583, poz. 1005 i poz. 1079) oraz art. 92 ust.2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2022 r. poz.528 i poz. 583) w związku z art. 176 pkt 1 i art.180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447), uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Suwałki na lata 2022 – 2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Suwałk.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
w Suwałkach

Zdzisław Przelomiec

Załącznik do uchwały Nr XLVII/590/2022
Rady Miejskiej w Suwałkach
z dnia 29 czerwca 2022 r.

**MIEJSKI PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
I ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W MIEŚCIE SUWAŁKI
NA LATA 2022-2024**

Suwałki 2022

Spis Treści

Wprowadzenie	3
Rozdział I. Charakterystyka rodzin na terenie Miasta Suwałk	4
1.1. Dane demograficzne	4
1.2. Charakterystyka rodzin objętych pomocą społeczną i systemem wsparcia rodziny	5
1.3. Powody i formy udzielania pomocy rodzinom w mieście Suwałki	5
1.4. Przyczyny pozbawiania rodziców opieki nad dziećmi	10
Rozdział II. Piecza zastępcza na terenie Miasta Suwałki	11
2.1. Rodzinna piecza zastępcza.....	11
2.2. Instytucjonalna piecza zastępcza	15
2.3. Usamodzielnianie wychowanków zastępczych form opieki rodzinnej i placówek resocjalizacyjnych	16
2.4. Wydatki na funkcjonowanie pieczy zastępczej	17
2.5. System wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w mieście Suwałki .	18
Rozdział III. Realizacja programu	19
3.1. Cel główny	19
3.2. Grupa docelowa	19
3.3. Kierunki i zadania realizacyjne	19
3.4. Zakładane rezultaty	23
3.5. Źródła finansowania	23
3.6. Partnerzy w realizacji programu	23
3.7. Monitoring i ewaluacja	23
3.8. Podstawy prawne programu	24

Wprowadzenie

Podstawą opracowania „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Suwałki na lata 2022 – 2024” są założenia ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 oraz art. 180 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych gminy/powiatu należy opracowywanie i realizacja trzyletnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Zadania gminy/powiatu i organizatora pieczy zastępczej od 1 stycznia 2012 r. realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Suwałkach.

Ustawa wyraźnie rozdziela kompetencje gminy i powiatu, w ten sposób, że do zadań własnych gminy przypisuje się m.in. pracę z rodziną biologiczną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze w tym rodzinami, których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, natomiast do zadań powiatu organizację pieczy zastępczej, zarówno w obszarze rodzinnym, środowiskowym jak i instytucjonalnym.

Celem programu jest realizacja zadań zmierzających do wspomaganie rodziny naturalnej w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktyka, tworzenie stabilnego i trwałego środowiska wychowawczego, rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, zabezpieczenia usług świadczonych przez instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie Miasta Suwałki oraz podejmowanie działań na rzecz usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Punktem wyjścia do opracowania kompleksowej i funkcjonalnej formuły Programu na kolejny okres jest diagnoza sytuacji suwalskich rodzin z dziećmi, w tym korzystających z pomocy społecznej oraz tworzących system pieczy zastępczej.

Opracowany program jest kontynuacją zadań z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Suwałki do 2021 r. Podejmowane i kontynuowane działania polegają na:

- zapewnianiu rodzinom przeżywającym trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny,
- prowadzeniu placówek wsparcia dziennego,
- zapewnianiu dostępu do poradnictwa specjalistycznego,
- umożliwianiu udziału w szkoleniach wzmacniających kompetencje i umiejętności wychowawcze,
- realizacji programów profilaktycznych,
- utrzymywaniu stałego kontaktu z rodzinami zastępczymi pozwalające na systematyczną diagnozę ich potrzeb,
- rozwoju zawodowych rodzin zastępczych,
- integracji ze środowiskiem oraz wsparciu finansowym i rzeczowym pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą,
- zapewnianiu adekwatnej do potrzeb liczby miejsc w mieszkaniach chronionych,
- udziale w szkoleniach wzmacniających kompetencje osób sprawujących pieczę oraz umożliwiających nabycie wiedzy i umiejętności rozwiązywania występujących trudności,
- współpracy lokalnych instytucji i organizacji realizujących zadania na rzecz rodzin z dziećmi.

Program zakłada, że jego realizacja w kilkuletniej perspektywie ograniczy liczbę dzieci umieszczanych zarówno w instytucjonalnej jak i rodzinnej pieczy zastępczej.

Rozdział I. Charakterystyka rodzin na terenie Miasta Suwałk.

Analiza danych demograficznych dotyczy głównie okresu 2018-2020 z uwagi na brak danych za rok 2021.

1.1. Dane demograficzne

W Mieście Suwałki zamieszkuje 69.639¹ mieszkańców, w tym 8.673 rodzin z dziećmi objętych świadczeniami wychowawczymi i dodatkami wychowawczymi.

Działania Miasta skupiają się na rozwiązywaniu problemów społecznych jego mieszkańców. Priorytetowo traktowane są działania adresowane do rodzin z dziećmi.

Ogólna liczba ludności w latach 2018 – 2020

Lata	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2018	69 827	33 356	36 471
2019	69 758	33 348	36 410
2020	69 639	33 288	36 351

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Obserwuje się sukcesywny spadek ludności spowodowany umieralnością ludności oraz spadkiem przyrostu naturalnego.

Strukturę wiekową w latach 2018 -2020 mieszkańców obrazuje poniższa tabela:

lata	Wiek											
	0 - 4		5 -14		15 - 19		20 - 24		25 - 59		60 i więcej	
	Płeć											
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
2018	1848	1760	3752	3582	1812	1864	2166	2072	17532	18300	6246	8893
2019	1908	1812	3729	3533	1800	1828	2028	1974	17341	18066	6542	9197
2020	1923	1805	3715	3531	1803	1793	1874	1856	17225	17916	6748	9450

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Z powyższych danych wynika, że:

- 20,92 % to dzieci i młodzież od 0 - 19 lat,
- 5,36 % młodzież od 20 – 24 lat,
- 50,46 % stanowią osoby w wieku od 25-59 lat,
- 23,26 % to osoby w wieku 60 i więcej lat.

Osoby w wieku aktywności zawodowej stanowią ponad połowę społeczeństwa, dzieci i młodzież ok.21 %.

Bezrobocie w Suwałkach kształtuje się na poziomie 5,6 %², z tendencją spadkową.

Do ważniejszych systemów zabezpieczenia społecznego kierowanych do rodzin z dziećmi o niskich dochodach należą świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny i pomoc społeczna.

Działania polegają na dostosowywaniu i reagowaniu na pojawiające się w rodzinie trudności poprzez stałe doskonalenie i poszerzanie oferty pomocy.

¹ Dane GUS.

² Dane PUP Suwałki wg stanu na 30 czerwca 2021 r.

1.2.Charakterystyka rodzin objętych pomocą społeczną i systemem wsparcia rodziny

Pomoc społeczna jako ostatnie ogniwo systemu zabezpieczenia społecznego wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych i umożliwia im zaspokajanie potrzeb egzystencjalnych przy uwzględnieniu możliwości prawnych i finansowych instytucji pomocy społecznej.

Struktura rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2019 - 2021

Struktura rodzin	Liczba rodzin		
	2019	2020	2021
Ogólna liczba rodzin	1803	1843	1754
Liczba osób w rodzinach	3586	3653	3343
Rodziny z dziećmi, z tego:	499	497	430
- rodziny pełne, o liczbie dzieci:	276	279	234
jedno	68	67	49
dwoje	81	83	78
troje i więcej	127	129	107
- rodziny niepełne	223	218	196
jedno	78	74	62
dwoje	85	84	75
troje i więcej	60	60	59

Zródło: Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2019-2021

Z roku na rok zauważamy spadek liczby rodzin objętych pomocą społeczną. Rodziny z dziećmi, nierzadko borykają się z różnego rodzaju współistniejącymi problemami i stanowią ok. 25% ogólnej liczby świadczeniobiorców.

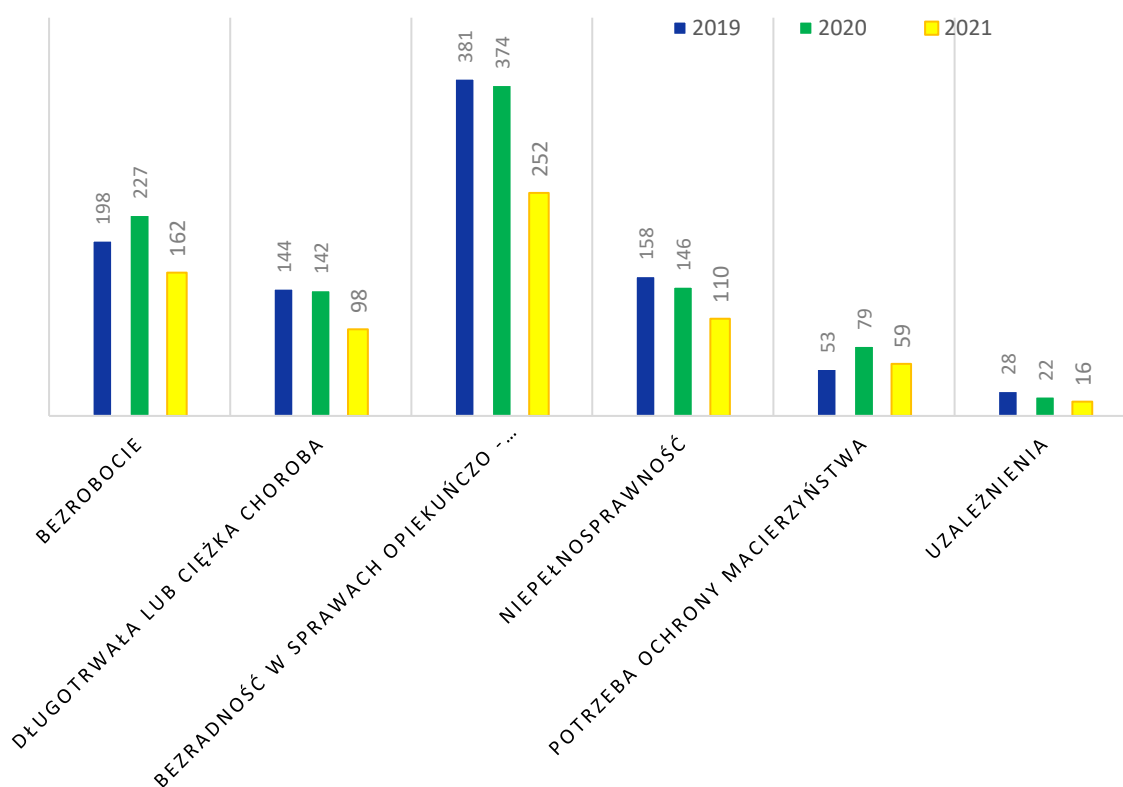
Dane wykazują, że ok.54 % populacji stanowią rodziny pełne, natomiast ok. 46 % to samotni rodzice. Wielodzietność kształtuje się na poziomie 39 %. Ze strukturą rodziny ściśle związana jest sytuacja materialna, mieszkaniowa, ograniczone możliwości w wypełnianiu ról rodzicielskich.

1.3.Powody i formy pomocy rodzinom w mieście Suwałki

Wśród niekorzystnych zmian społecznych dotyczących życia rodzinnego można wymienić: migracje zarobkowe rodziców, rozluźnienie więzi i relacji pomiędzy poszczególnymi członkami rodziny, przemoc w rodzinie, alkoholizm i nowe rodzaje uzależnień, nasilanie się konfliktów, itp. Zmiany te mają wpływ na realizację podstawowych funkcji rodzicielskich oraz zaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka.

Spośród ogólnej liczby rodzin z dziećmi (8.673) w mieście Suwałki ok. 5% korzysta ze świadczeń pomocy społecznej.

POWODY UDZIELANIA POMOCY SPOŁECZNEJ W LATACH 2019-2021

Źródło: Dane MOPR w Suwałkach za lata 2019-2021

Jak widzimy wśród rodzin objętych pomocą społeczną dominuje bezradność opiekuńczo wychowawcza, zaś pozostałe przesłanki zazwyczaj potęgują jej rozmiar.

Status społeczny i zawodowy rodziców przekłada się na niskie kompetencje opiekuńczo-wychowawcze wynikające często z niedojrzałości społeczno-emocjonalnej do pełnienia ról rodzicielskich, nieporadności życiowej, wadliwych postaw wobec dzieci, braku zainteresowania ich rozwojem i potrzebami, niechęcią do podejmowania zatrudnienia. Patologie i uzależnienia dostarczają wszystkim domownikom problemów finansowych, życiowych i emocjonalnych.

To wszystko sprawia, że rodzice sięgają po świadczenia z pomocy społecznej.

Wybrane formy świadczeń pomocy społecznej kierowane do rodzin z dziećmi w Mieście Suwałki

Rodzaj pomocy	Kryterium dochodowe	lata/ liczba rodzin/ liczba dzieci		
		2019	2020	2021
Zasiłek stały	do 528 zł na osobę w rodzinie	20/39	24/45	18/28
Zasiłki okresowe		163/381	205/457	166/356
Zasiłki celowe	powyżej 528 zł na osobę w rodzinie, na zasadzie odpłatności	223/275	224/283	226/277
Pomoc rzeczowa (opał z dowozem)		2/3	1/1	1/1
Gorący posiłek	powyżej 792 zł na osobę w rodzinie, na zasadzie częściowej odpłatności	413/911	344/748	180/293
Świadczenie pieniężne na zakup posiłków lub żywności	792 zł na osobę w rodzinie	266/690	377/981	328/860

Źródło: Sprawozdania MOPR w Suwałkach za lata 2019-2021

Najczęściej udzielaną formą pomocy kierowaną do rodzin z dziećmi jest gorący posiłek lub świadczenie pieniężne na zakup posiłków lub żywności w ramach Programu „Posiłek w szkole

i w domu”. Spadek liczby dzieci objętych gorącym posiłkiem jest efektem zamknięcia placówek oświatowych i wprowadzeniem nauczania zdalnego lub hybrydowego z uwagi na stan epidemiczny. Uczniom zmieniano formę pomocy na świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019- 2023”.

Pomimo uzyskiwania faktycznych dochodów przekraczających kryterium dochodowe, m.in. ze świadczeń wychowawczych, które ustawowo wyłączone są z dochodu uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej znaczna część rodzin sięga po świadczenia pieniężne. W przypadku rodzin dysfunkcyjnych, w których występuje podejrzenie marnotrawienia środków pomoc zastępowana jest formą niepieniężną (opłata czynszu, energii, itp.).

Wieloletnia obserwacja funkcjonowania rodzin dotkniętych czynnikami powodującymi wykluczenie społeczne pozwala na stwierdzenie, że w wielu rodzinach występuje „dziedziczenie biedy”.

Świadczenia pieniężne na rzecz rodzin z dziećmi

Źródłem dochodu rodzin ubiegających się o pomoc są najczęściej świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze, alimenty, dodatki mieszkaniowe, praca dorywcza i sporadycznie pomoc rodziny.

Obecnie obowiązujące regulacje prawne wykazują charakter prorodzinny, bowiem poza pomocą społeczną rozbudowany został system zabezpieczenia służący zaspokajaniu potrzeb dzieci i dbający o ich dobro skierowany do rodzin o nieco wyższych dochodach, bądź przyznawanych niezależnie od dochodu.

Wybrane formy świadczeń rodzinnych w Mieście Suwałki

Rodzaj pomocy	Kryterium dochodowe	lata/ liczba rodzin/ liczba dzieci		
		2019	2020	2021
Zasiłki rodzinne	674 zł na osobę w rodzinie 764 zł na osobę w rodzinie, w której wychowywane jest dziecko niepełnosprawne	2456/5123	1975/4373	1656/3844
- dodatki z tytułu urodzenia dziecka		217 św.	181 św.	244/244
- dodatki z tytułu samotnego wychowywania dziecka		200/250	168/214	155/194
- dodatki z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego		1651/2726	1364/2341	1177/2073
- dodatki z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej		558/800	529/780	498/759
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji		289/314	267/293	257/278
Świadczenia pielęgnacyjne	Niezależnie od dochodu	280	340	417
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	1922 zł na osobę w rodzinie	569 św.	496 św.	477/488
Świadczenia wychowawcze (500+)	Niezależnie od dochodu	8192/12952	8143/13357	8536/13632
Jednorazowe świadczenia skierowane do rodzin z dzieckiem o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieodwracalną chorobą zagrażającą życiu	Niezależnie od dochodu	6/6.	10/10	10/11
Fundusz alimentacyjny	900 zł na osobę w rodzinie	581/800	537/769	538/773
Rządowy Program „Dobry Start”	Niezależnie od dochodu	5657/8078	5639/8105	x

Źródło: Sprawozdania MOPR w Suwałkach za lata 2019-2021

Z roku na rok zauważamy spadek liczby rodzin uprawnionych do świadczeń rodzinnych z uwagi na zamrożenie kryteriów dochodowych, które nie ulegają zmianie od 2016, natomiast wzrastają świadczenia przysługujące bez względu na dochód.

Prowadzona polityka prorodzinna poprzez wdrożenie świadczenia wychowawczego wprowadzonego ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci podniosła poziom życia rodzin z dziećmi eliminując problem faktycznego ubóstwa.

Pozafinansowe wsparcie rodzin

W prawidłowej realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziców duże znaczenie mają działania prewencyjne oraz wspomagające.

Podejmowano i proponowano różnego rodzaju wsparcie polegające na poradnictwie, terapii, opiece i wychowaniu w placówkach wsparcia dziennego, rozwijano infrastrukturę przedszkolną adekwatnie do potrzeb, która umożliwia rodzicom powrót na rynek pracy. Wskaźniki pokazują, że coraz chętniej mieszkańcy korzystają z przywilejów Suwalskiej Karty Mieszkańca i Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny w zakresie aktywnego spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań, a jednocześnie umożliwiającą zwiększanie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach wielodzietnych, co wpływa na poprawę ich funkcjonowania.

Niektóre formy wsparcia obrazuje poniższa tabela

Rodzaj wsparcia	Lata/ liczba osób objętych wsparciem		
	2019	2020	2021
Suwalska Karta Mieszkańca	26 107	30 142	34 148
„Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny”	5 374	5 618	6 613
Interwencja kryzysowa	70	62	45
Opieka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego	165	158	156
Poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, pedagogiczne, prawne, socjalne)	6 992	8 373	9 474
Wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznych	3 464	2 548	2 195
Liczba dzieci do lat 3 objętych opieką żłobkową	740	764	687
Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola i oddziałów przedszkolnych	2028	3060	3205

Źródło: dane Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia, Wydziału Oświaty Wychowania i Sportu UM w Suwałkach za lata 2019-2021

W realizację pozafinansowego wsparcia zaangażowanych i współpracujących ze sobą jest szereg podmiotów, takich jak: przedsiębiorcy, instytucje pomocy społecznej, oświaty, sportu, sądu, kultury, służby zdrowia i organizacje pozarządowe. Każda z tych instytucji oferuje pomoc dostosowaną do potrzeb rodziny.

Wsparcie asystenta rodziny

Dziecko najlepiej wychowuje się i rozwija w środowisku rodzinnym. Jeżeli rodzina biologiczna rozpada się z jakichkolwiek przyczyn, bądź nie jest w stanie realizować swoich podstawowych zadań, wówczas potrzebna jest ingerencja, która umożliwiałaby eliminację zagrożeń.

Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednym z instrumentów pracy socjalnej jest asystentura rodziny. Celem pracy socjalnej jest aktywizowanie i motywowanie do podejmowania działań na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin z zastosowaniem dostępnych instrumentów środowiskowych, o których nie należy zapominać pracując z rodziną.

Kluczową przesłanką do objęcia rodziny wsparciem asystenta jest niewłaściwy sposób wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodziców.

Rolą asystenta jest podejmowanie działań, których celem jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej i niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny.

W dobrze działającej rodzinie, związek między rodzicami, a dziećmi jest oparty na bliskości, intymności, miłości, szacunku i przyjaźni. Zalążkiem destrukcji mogą być różnego rodzaju uzależnienia, przemoc, wyuczona bezradność czy choroba. Problemy wychowawcze z dziećmi pojawiają się jako objaw i skutek tych zjawisk.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Na jednego asystenta nie może przypadać więcej niż 15 rodzin objętych wsparciem.

Rodziny objęte opieką asystenta rodziny w latach 2019-2021

	Lata		
	2019	2020	2021
Praca socjalna z zastosowaniem kontraktu socjalnego	66	65	72
Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	3	3	3
Ogólna liczba rodzin objętych opieką asystenta, w tym:	45	42	53
- liczba rodzin wielodzietnych	15	18	18
- liczba rodzin zobowiązanych do współpracy przez sąd	16	17	21
- liczba rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską/liczba dzieci w pieczy zastępczej	36/37	37/42	44/50
Liczba dzieci w rodzinach objętych asystą	91	83	102
Przeciętny czas korzystania z usług asystenta w miesiącach	27	28	23
Liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę, w tym:	19	10	13
- rodziny, które zrezygnowały z usług asystenta	13	6	5
Liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziny biologicznej	2	2	0

Źródło: Sprawozdania MOPR w Suwałkach

Z analizy powyższych danych wynika, że liczba rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze ma tendencję wzrostową, ok. 34% to rodziny wielodzietne.

Często rodziny nie dostrzegają swoich problemów, co skutkuje w 40% zobowiązaniem przez sąd do współpracy z asystentem mającej na celu podniesienie kompetencji wychowawczych lub podejmowaniu działań zaradczych poprawiających sytuację dzieci, zaś w 60% zostają zobowiązani przez pracowników socjalnych w ramach postanowień kontraktu socjalnego.

Niezależnie od nałożonych zobowiązań rodziny nie wykazują aktywności i chęci do wprowadzania zmian w swoim życiu, co jest główną przyczyną rezygnacji z usług asystenta (42%). Pomimo udzielanego wsparcia i pomocy różnych służb żadne z dzieci nie powróciło do domu rodzinnego.

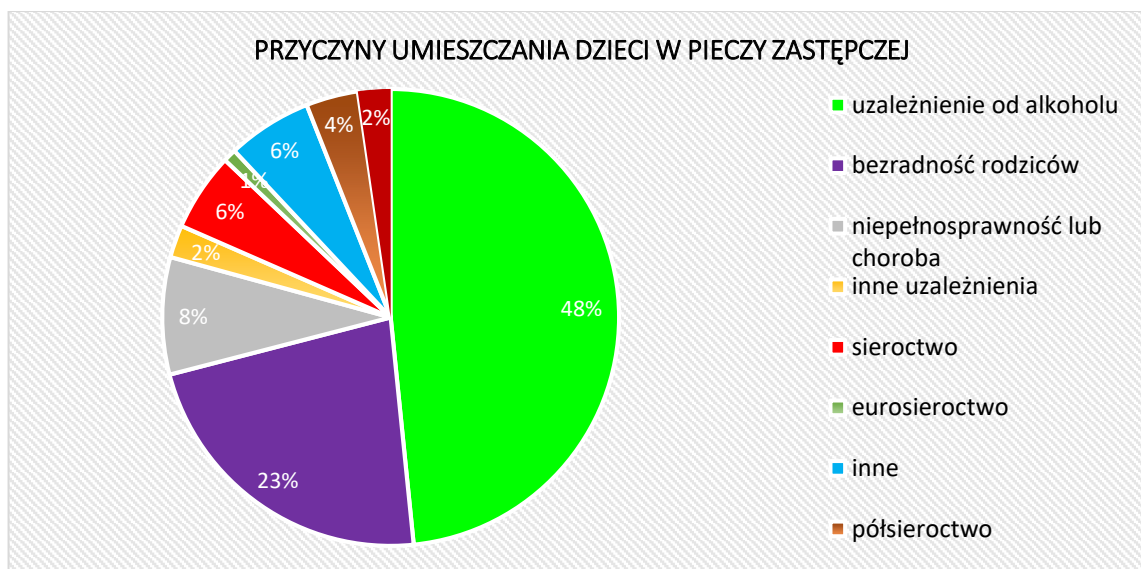
Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi jest procesem złożonym i długofalowym i nie zawsze gwarantuje przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania jej funkcji.

Gdy jednak te działania nie są skuteczne i dziecko trafia do pieczy zastępczej, należy pamiętać, że z tą rodziną nadal Ośrodek i instytucje działające na rzecz rodziny kontynuują współpracę.

1.4. Przyczyny pozbawiania rodziców opieki nad dziećmi

Dysfunkcje w rodzinie nie powstają nagle, jest to proces stopniowy i narastający. Stąd określenie przyczyny pozbawienia/ograniczenia rodziców władzy jest złożone i uwarunkowane wielopropblemowo.

Postanowienia Sądu orzekające o pozbawieniu/ograniczeniu bądź zawieszeniu władzy rodzicielskiej uruchamiają system zastępczych form opieki, którego realizatorem jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Suwałkach.

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Suwałkach na podstawie sprawozdania rzeczowo - finansowego.

Spośród rodziców wobec których ograniczono władzę rodzicielską najliczniejszą grupę stanowią osoby z uzależnieniami, a zwłaszcza ze skłonnościami do nadużywania alkoholu (48%), od substancji psychoaktywnych (ok. 2%) i bezradnością opiekuńczo-wychowawczą (23%) wynikającą z nieporadności życiowej rodziców, braku odpowiedzialności życiowej za los swoich dzieci oraz niskich kompetencji wychowawczych.

Sieroctwo i pólsieroctwo rzadko stanowi przyczynę umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Pełne sieroctwo dotyczy zaledwie kilku dzieci, a pólsieroctwo najczęściej dotyczy śmierci rodzica sprawującego faktyczną opiekę nad dzieckiem.

Mając na uwadze powyższe statystyki priorytetem powinno być konstruktywne wsparcie rodziny naturalnej w prawidłowym wypełnianiu swojej funkcji na etapie, gdy dziecko jest jeszcze w domu rodzinnym. Praca z rodziną powinna przybierać różnorodne formy dostosowane do możliwości, potrzeb i okoliczności udzielania pomocy i wsparcia.

Dużą rolę mają do spełnienia środowiskowe formy wsparcia. W placówkach wsparcia dziennego należy dostosowywać zakres oferty do ryzykownych zachowań dzieci pochodzących z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.

W zakresie organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży istotna jest współpraca ze szkołami, realizacja podwórkowych form zajęć dla dzieci oraz rozwój wolontariatu.

Z uwagi na specyfikę problemów występujących w rodzinach duży nacisk należy położyć na podnoszenie wiedzy i umiejętności wśród pracowników socjalnych i asystentów w zakresie pracy z rodzinami z problemem alkoholowym przy jednoczesnych problemach opiekuńczo-wychowawczych. Należy podjąć również działania ukierunkowane na rozwój zatrudnienia asystentów oraz rodzin wspierających z najbliższego otoczenia, z których pomocy będą mogły korzystać rodziny w kryzysie.

Rozdział II. Piecza zastępcza na terenie Miasta Suwałki.

Każde dziecko ma prawo do życia i rozwoju w swojej rodzinie. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku, gdy rodzice biologiczni nie mogą zapewnić dziecku odpowiedniej opieki i wychowania. Najlepszym rozwiązaniem jest wówczas umieszczenie dziecka w rodzinnej, a przy braku możliwości w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kładzie główny nacisk na utrzymanie dziecka w jego rodzinie biologicznej poprzez kompleksowe wsparcie rodziców biologicznych i wzmocnienie działań profilaktycznych. W sytuacji gdy działania te nie przyniosą efektów dziecko w ostateczności trafia do pieczy zastępczej zgodnie z orzeczeniem sądu.

Ograniczenie władzy rodzicielskiej nie stanowi środka represji w stosunku do rodziców, lecz jest środkiem ochrony zagrożonego dobra dziecka. Jego celem jest ochrona dziecka, a równocześnie niesienie pomocy rodzicom, którzy z powodu trudności wychowawczych, czy życiowych nie radzą sobie należycie z realizacją tego celu.

2.1. Rodzinna piecza zastępcza

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

Rodziny spokrewnione - opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny dziecka, będący wstępnymi (dziadkowie, pradiadkowie) lub rodzeństwem.

Rodziny niezawodowe - tworzone są przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też niespokrewnione z dziećmi.

Rodziny zawodowe (w tym rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne) tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinne domy dziecka – tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Szczególne miejsce przypisywane jest rodzinie zastępczej, która obok rodzin adopcyjnych - uważana jest za jedną z najkorzystniejszych form opieki nad dzieckiem osamotnionym bowiem daje szansę na powstanie więzi i stworzenie dziecku stabilnego środowiska wychowawczego.

Praca opiekuńczo - wychowawcza opiekunów zastępczych jest związana z ciągłym przezwyciężaniem trudnych, często wręcz kryzysowych sytuacji, wynikających z licznych najczęściej negatywnych doświadczeń dzieci przyjmowanych na wychowanie, tj. alkoholizmu rodziców, choroby, sieroctwa, przemocy, zagrożenia życia, i innych.

Na terenie miasta Suwałki system rodzinnej pieczy zastępczej tworzą rodziny spokrewnione oparte na wstępnych i rodzeństwie, rodziny niezawodowe, które tworzą osoby niespokrewnione oraz dalsza rodzina i rodziny zawodowe otrzymujące wynagrodzenia za pełnioną funkcję.

Liczba rodzin zastępczych i ich rodzaje na terenie Miasta Suwałki w latach 2019-2021

Rodzaje rodzin	Liczba rodzin		
	2019	2020	2021
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	87	91	95
Rodziny niezawodowe	32	28	31
Rodziny zawodowe	9	10	10
Rodzinny dom dziecka	1	1	1
Razem:	129	130	137

Źródło: Dane MOPR w Suwałkach za lata 2019-2021

W m. Suwałki w latach 2019-2021 ogólna liczba rodzin kształtuje się na zbliżonym poziomie. Najliczniejszą grupę wśród wszystkich rodzin stanowią rodziny spokrewnione. Kolejną grupą pod względem liczebności są rodziny niespokrewnione. W omawianym okresie liczba rodzin zawodowych pozostaje na tym samym poziomie, przy czym w 2020 r. jedna rodzina odeszła i jedną udało się stworzyć.

Pomimo działalności promocyjno-informacyjnej na rzecz zastępczej formy opieki nad dzieckiem odnotowuje się zbyt małą liczbę kandydatów pragnących zaopiekować się dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej. Od kilku lat na terenie miasta nie ma chętnych kandydatów do prowadzenia pogotowia rodzinnego, w związku z czym problemem jest zabezpieczenie dzieci do 10 roku życia.

Świadczenia kierowane do rodzin zastępczych

Rodzaje świadczeń	Liczba dzieci objętych pomocą		
	2019	2020	2021
Pomoc z tytułu kosztów utrzymania w dziecka w rodzinie zastępczej, z tego:	206	223	236
▪ rodziny zastępcze spokrewnione – 746 zł/m-nie ³ /na 1 dziecko	117	123	129
▪ rodziny zastępcze niezawodowe – 1.131 zł/m-nie ⁴ /na 1 dziecko	45	51	58
▪ rodziny zastępcze zawodowe -1.131 zł/m-nie/na 1 dziecko	36	41	41
▪ rodzinny dom dziecka - 1.131 zł/m-nie/na 1 dziecko	8	8	8
Pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo - nie więcej niż 1800 zł	13	29	26
Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka – 227 zł⁵/na 1 dziecko	18	18	27
Dofinansowanie wypoczynku poza miejscem zamieszkania	9	3	15
Dodatek wychowawczy do 18 r. życia	168	181	187

Źródło: Dane MOPR w Suwałkach za lata 2019-2021

Poza świadczeniami związanymi z kosztami utrzymania dzieci osoby tworzące zawodowe rodziny zastępcze otrzymują:

- **wynagrodzenie miesięczne w wysokości 100 %** minimalnego wynagrodzenia, zaś osoby tworzące rodzinny dom dziecka od 100% do 130% minimalnego wynagrodzenia w zależności od liczby dzieci, zgodnie z przyjętą uchwałą nr XLIV/550/2022 Rady Miejskiej w Suwałkach z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie podniesienia wysokości wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z dnia 6 kwietnia 2022 poz. 1618);
- **środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym** – rodzina zastępcza zawodowa lub niezawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, opał, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne. Wysokość środków finansowych obliczana jest proporcjonalnie do liczby osób przebywających w pieczy zastępczej wraz z opiekunami. W sytuacji, gdy w rodzinie

³ do 31 maja 2021 r. – kwota świadczenia 694 zł/m-nie/1 dziecko

⁴ do 31 maja 2021 r. – kwota świadczenia 1.052 zł/m-nie/1 dziecko

⁵ do 31 maja 2021 r. – kwota świadczenia 211 zł/m-nie/1 dziecko

zastępczej lub rodzinnym domu dziecka przebywa powyżej 3 dzieci świadczenie to przysługuje obligatoryjnie. Koszt zadania w poszczególnych latach wyniósł:

- 2021 r. - 126.706,14 zł (13 rodzin),
- 2020 r. - 103.649,76 zł (11 rodzin),
- 2019 r. - 106.225,82 zł (13 rodzin);

- **świadczenie na pokrycie niezbędnego remontu** – rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka raz do roku starosta może przyznać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego. Świadczenie może być przyznane do wysokości 2-krotnego przeciętnego wynagrodzenia jeżeli mieści się w planie finansowym na dany rok. Koszt zadania w poszczególnych latach wyniósł:

- 2021 r. - 5 rodzin na kwotę – 49.344,16 zł,
- 2020 r. – 3 rodziny – 27.087,88 zł,
- 2019 r. – 6 rodzin na kwotę – 51.910, 30 zł;

- **rodziny pomocowe** - tworzą rodziny zastępcze zawodowe, niezawodowe, prowadzący rodzinny dom dziecka, a także małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej bądź rodziny adopcyjnej. Przejmują pieczę nad dziećmi w przypadku czasowego niesprawowania opieki przez rodzinę zastępczą spowodowane chorobą, nieprzewidzianymi trudnościami lub zdarzeniami losowymi, a także wypoczynkiem rodziny zastępczej zawodowej. Rodzinie zastępczej zawodowej w ciągu 12 miesięcy przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 30 dni kalendarzowych.

Z tytułu pełnienia funkcji rodziny pomocowej wypłaca się, proporcjonalnie do ilości dni pobytu dzieci, wynagrodzenie nie niższe niż 20% wynagrodzenia rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Dodatkowo rodziny pomocowe otrzymują świadczenia z tytułu kosztów utrzymania dzieci przyjętych pod opiekę.

W latach 2019 -2021 funkcję pomocowych rodzin pełniły:

- 2021 r. – 2 rodziny – 4 dzieci,
- 2020 r. – 2 rodziny – 7 dzieci,
- 2019 r. – 2 rodziny – 7 dzieci;

- **osoba do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.**

Na wniosek rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej, w której przebywa więcej niż 3 dzieci, a w przypadku prowadzącego rodzinny dom dziecka więcej niż 4 dzieci zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Wymiar czasu pracy uzależniony jest od liczby dzieci w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka i wynosi:

- 4 dzieci – 40 godzin miesięcznie,
- 5 dzieci – 50 godzin miesięcznie,
- 6 i większej liczby dzieci – 60 godzin miesięcznie.

Koszt 1 godziny ustala się w wysokości minimalnej stawki godzinowej obowiązującej w danym roku. Z pomocy korzystało:

- w 2021 r. – 2 rodziny – 48 świadczeń – 2.160 h – 41.097,46 zł
- w 2020 r. – 5 rodzin – 49 świadczeń – 2.174 h – 37.660,26 zł
- w 2019 r.- 5 rodzin – 24 świadczenia – 1.350 h – 19.858,46 zł.

Podopieczni rodzin zastępczych stanowią specyficzną grupę. Niejednokrotnie wykazują zaburzenia zachowania i emocji, mają problemy w funkcjonowaniu społecznym, realizacją

obowiązków szkolnych (brak motywacji do nauki, deficyty rozwojowe) oraz problemy natury psychicznej spowodowane przeżyciami z domu rodzinnego. Dlatego celem rodziny zastępczej jest przede wszystkim stabilizacja sytuacji emocjonalnej, bytowej i społecznej dziecka oraz zapewnienie mu poczucia bezpieczeństwa.

Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2019-2021

lata	Liczba dzieci z m. Suwałk przebywających w rodzinach zastępczych/umieszczonych w danym roku			Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w m. Suwałki	
	na terenie m. Suwałki	na terenie innych powiatów	Razem	z terenu innych powiatów	niezamieszkującym na terenie RP
2019	167/19	39/6	206/25	25	1
2020	179/31	44/6	223/37	28	1
2021	185/33	51/9	236/42	29	1

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Suwałkach

Liczba dzieci umieszczanych w poszczególnych latach w rodzinach zastępczych niepokojąco wzrasta. Przebywających jest coraz więcej z uwagi na pozostawanie w dotychczasowych rodzinach pełnoletnich wychowanków. Poza tym często do pieczy zastępczej kierowane są liczne rodzeństwa dla których zapewnienie opieki jest dużym wyzwaniem.

Sytuacje problemowe, które najczęściej występują w pracy opiekuńczo-wychowawczej rodziny zastępczej dotyczą spraw wychowawczych, które ukształtowane pod wpływem środowiska rodzinnego przejawiają się w zachowaniach odbiegających od przyjętych norm. Obok trudności wychowawczych wymienić można trudności edukacyjne, które pomimo prawidłowego poziomu inteligencji, dojrzałości w ogólnym rozwoju nie osiągają oczekiwanych wyników w nauce. Rodziny zastępcze w swej definicji mają zapisane wyrównywanie braków i niedoskonałości rozwoju biologicznego, psychicznego, społecznego, kulturalnego dziecka osamotnionego.

Opiekunowie zastępczy aby mogli prawidłowo wykonywać swoje zadania powinni być wspomagani przez różnego rodzaju instytucje. Kluczową rolę w organizacji pomocy i wsparcia odgrywa ośrodek pomocy rodzinie poprzez szereg działań, które szczegółowo opisywane są w sprawozdaniach jednostki dostępnych na www.mopr.suwalki.pl

Istotnym elementem wsparcia jest wprowadzenie **koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**. Jest on w stałym kontakcie osobistym, telefonicznym lub mailowym z rodziną zastępczą (nie rzadziej niż raz w miesiącu). Do jego zadań należy: udzielanie pomocy rodzinom zastępczym, wspieranie ich w opiece i wychowywaniu dzieci, przygotowanie – we współpracy z rodziną zastępczą i asystentem rodziny lub pracownikiem socjalnym – planu pomocy dziecku, podejmowanie działań zmierzających do integracji rodzinnych środowisk zastępczych, zapewnianie dostępu do pomocy specjalistycznej, współpraca z ośrodkami adopcyjnymi oraz wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. Działania ich zorientowane są na pomoc, opiekę, animację i wychowanie.

W ramach wypełniania obowiązków koordynator staje przed koniecznością współpracy z przedszkolami i szkołami, sądem rodzinnym, kuratorami zespołu kuratorskiej służby sądowej, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, instytucjami opiekuńczo-wychowawczymi oraz jednostkami służby zdrowia. Jest odpowiedzialny za koordynowanie właściwego wsparcia kierowanego do rodziny zastępczej przez jej otoczenie społeczne. Bardzo trudno jest zatem zdefiniować zamknięty katalog jego zadań i obowiązków. Dodatkowym wyzwaniem jest duży wachlarz problemów, z jakimi borykają się rodziny zastępcze, które wynikają z różnorodnych przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Działalność wspomagająca może przybierać różny charakter pomocy lub wsparcia.

Rodziny objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019-2021

	Lata		
	2019	2020	2021*
Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	7	7	7
Liczba rodzin zastępczych objętych opieką	112	112	123
liczba dzieci w tych rodzinach	175	192	196
liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziny biologicznej	10	7	7

Źródło: Sprawozdania MOPR w Suwałkach za lata 2019-2021

Niewielka liczba dzieci powraca do rodzin biologicznych. Spowodowane jest to faktem, że rodziny naturalne nie podejmują żadnych działań w celu odzyskania władzy rodzicielskiej, odmawiają współpracy z asystentem rodziny. Nie wykazują chęci i motywacji do zmiany dotychczasowego sposobu życia. Matki rodzą kolejne dzieci często z dysfunkcjami zdrowotnymi, które również wymagają umieszczenia w pieczy zastępczej.

2.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówka zapewnia całodobową, ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe: w tym emocjonalne, społeczne, religijne dzieciom powyżej 10. roku życia. Zapewnia również dostęp do świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

W obecnej regulacji prawnej pobyt dziecka poniżej 10. roku życia w instytucjonalnej pieczy zastępczej jest możliwy o ile związany jest z jego interwencyjnym zabezpieczeniem, dotyczy rodzeństwa albo szczególnych wskazań związanych z jego potrzebami zdrowotnymi. Powinien być możliwie krótkotrwały.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze mogły funkcjonować na dotychczasowych zasadach do dnia 31 grudnia 2020 r. Od 1 stycznia 2021 r. w jednej placówce opiekuńczo – wychowawczej nie może przebywać więcej niż 14 dzieci.

Zgodnie z uchwałą Nr XVIII/233/2020 Rady Miejskiej w Suwałkach z dnia 26 lutego 2020 r. przekształcono funkcjonującą placówkę opiekuńczo- wychowawczą liczącą 30 miejsc w dwie odrębne Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze o liczbie miejsc zgodnej ze standardami tj.:

- „Dom nr 1” – typu socjalizacyjnego – 14 miejsc,
- „Dom nr 2” – typu interwencyjno-socjalizacyjnego – 14 miejsc.

Liczba dzieci z m. Suwałki przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2019-2021

Instytucjonalna piecza zastępcza	Liczba dzieci przebywających/umieszczonych w danym roku		
	2019	2020	2021
Miasto Suwałki	27/11	27/11	36/11
Inny powiat	10/4	11/1	11/0
Razem	37/15	38/12	47/11

Źródło: Dane Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Suwałkach i MOPR w Suwałkach za lata 2019-2021

Skierowanie dziecka pozbawionego opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo - wychowawczej, następuje w przypadku gdy brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Z roku na rok zauważamy nieznaczny spadek liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Pobytek dziecka w placówce winien mieć charakter przejściowy do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej albo ustanowienia dla niego rodziny zastępczej lub adopcyjnej. Dla wielu z nich staje się miejscem długotrwałego pobytu. Ponad 33% umieszczonych dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywa ponad 3 lata.

2.3. Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej i placówek resocjalizacyjnych

Osoba usamodzielniana, to osoba opuszczająca po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

W momencie osiągnięcia przez wychowanka pełnoletności, może on pozostać w dotychczasowym systemie pieczy zastępczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli kontynuują naukę.

Wychowankowie wspierani są przez opiekunów i zobowiązują się do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, którego celem jest wprowadzenie osoby usamodzielnianej do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem. Korzystają z pomocy pieniężnej na:

- 1) kontynuowanie nauki – 595 zł/m-nie niezależnie od dochodu,
- 2) jednorazowej pomocy pieniężnej w zależności od okresu pobytu w pieczy zastępczej przy spełnieniu kryterium dochodowego poniżej 1.200 zł na osobę:
 - nie mniej niż 3.921 zł jeżeli wychowanek przebywał w spokrewnionej rodzinie zastępczej co najmniej 3 lata;
 - 7.839 zł, jeżeli wychowanek przebywał w niezawodowej lub zawodowej rodzinie zastępczej powyżej 3 lat;
 - 3.921 zł okres pobytu od 2 do 3 lat;
 - 1.961 zł od roku do 2 lat,
- 3) pomocy rzeczowej na zagospodarowanie przy spełnieniu kryterium dochodowego poniżej 1200 zł na osobę - 1.782 zł, w przypadku osoby niepełnosprawnej w znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – 3.563 zł,
- 4) pomocy niepieniężnej - w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia, zapewnia się im również pomoc psychologiczną. Na terenie Miasta Suwałki funkcjonują 2 mieszkania chronione treningowe o łącznej liczbie 7 miejsc.

Liczba wychowanków realizujących programy usamodzielnienia, którzy opuścili pieczę zastępczą i placówki resocjalizacyjne

Rodzaje rodzin	Liczba rodzin		
	2019	2020	2021
rodziny zastępcze	36	31	28
placówki opiekuńczo- wychowawcze	12	4	10
młodzieżowe ośrodki wychowawcze	5	2	3
Razem:	53	37	41

Źródło: dane MOPR w Suwałkach.

Z analizy danych wynika, że sukcesywnie zmniejsza się liczba usamodzielniających się podopiecznych z rodzin zastępczych. Ze względów ekonomicznych wychowankowie pomimo uzyskania pełnoletności decydują się na pozostanie w pieczy zastępczej do czasu ukończenia nauki.

2.4. Wydatki na funkcjonowanie pieczy zastępczej w latach 2019-2021

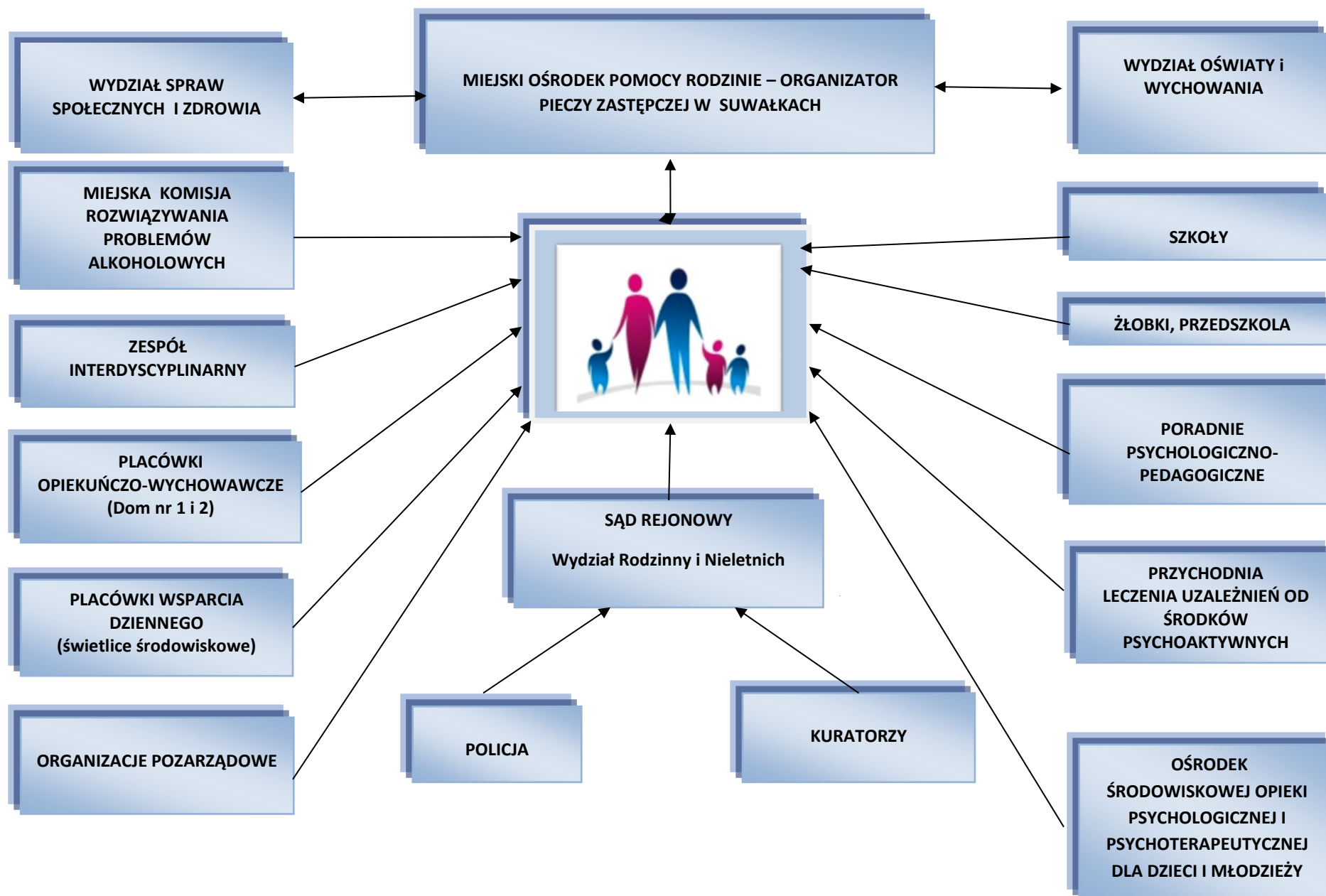
l.p.	Rodzaj wydatków	Rok/kwota w zł		
		2019	2020	2021*
1.	Rodzinna piecza zastępcza (rozd. 85508)	2.535.942,78	2.693.977,18	3.001.945,44
	Dodatek wychowawczy łącznie z obsługą (rozd. 85508)	892.615,93	917.911,05	946.042,87
2.	Koordynatorzy rodzin zastępczych (rozd. 85508)	415.367,30	405.424,22	432.465,99
3.	Instytucjonalna piecza zastępcza (rozd. 85510)	1.897.034	2.257.185	2.342.424
4.	Dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego (rozd. 85510)	81.280,55	148.837,31	147.231,26
5.	Asystenci rodzin (rozd. 85206)	154.505,86	168.443,03	184.237,48
6.	Usamodzielnianie wychowanków (rozd. 85508, 85510)	226.535,08	175.185,27	204.419,95
7.	Mieszkania chronione (rozd.85220)	56.400,35	119.680,89	37.480,63
	„Dobry Start”	53.940	53.630	x
Razem		6.313.621,85	6.940.273,95	7.296.247,62

Źródło: Dane MOPR w Suwałkach

Realizacja zadań z zakresu pieczy zastępczej finansowana jest głównie z budżetu samorządowego z wyjątkiem dodatków wychowawczych i dodatków w wysokości świadczenia wychowawczego finansowanych z budżetu państwa.

Z roku na rok wydatki pochłaniają coraz większe nakłady, które spowodowane są: waloryzacją świadczeń, wzrostem liczby dzieci w pieczy zastępczej, wzrostem kosztów utrzymania w instytucjonalnej pieczy zastępczej, a także wysokimi świadczeniami na usamodzielnienie, itp.

2.5. SYSTEM WSPIERANIA RODZINY I ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W MIEŚCIE SUWAŁKI

Rozdział III. Realizacja programu

3.1. Cel główny

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz rozwój systemu pieczy zastępczej w Mieście Suwałki.

3.2. Grupa docelowa programu

- rodziny biologiczne przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- rodziny zastępcze,
- dzieci i młodzież,
- wychowankowie zastępczych form opieki.

3.3. Kierunki i zadania realizacyjne

Lp.	Kierunek / Zadania realizacyjne	Okres realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
Kierunek 1. Pomoc i wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych				
1.1.	Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, socjalne, m.in.).	2022-2024	MOPR, PP-P, NGO, placówki oświatowe	liczba podmiotów świadczących poradnictwo/ liczba udzielonych porad/konsultacji
1.2.	Organizowanie szkoleń wzmacniających funkcje opiekuńczo wychowawcze, grup wsparcia, umożliwianie udziału w terapii, itp.	2022-2024	PP-P, MOPR, PO-W, NGO	liczba szkoleń, spotkań/ liczba uczestników
1.3.	Wsparcie rodzin żyjących w niedostatku (pomoc pieniężna i w naturze, stypendia i zasiłki szkolne, świadczenia rodzinne, realizacja programów osłonowych rządowych i samorządowych w zakresie dożywiania/zapewnienie posiłku, itp.).	2022-2024	MOPR, NGO	liczba rodzin/ dzieci objętych pomocą
1.4.	Wsparcie rodzin Ogólnopolską Kartą Dużej Rodziny i Suwalską Kartą Mieszkańca.	2022-2024	Jst	liczba osób objętych pomocą
1.5.	Motywowanie do podejmowania leczenia osób uzależnionych i terapii osób współuzależnionych.	2022-2024	MOPR, MKRPA, NGO	liczba wszczętych postępowań/ liczba wniosków skierowanych do sądu

1.6.	Opieka i wsparcie asystenta rodziny.	2022-2024	MOPR	liczba rodzin objętych pomocą asystenta/ liczba dzieci w rodzinach/ liczba dzieci w pieczy zastępczej/ liczba dzieci powracających do rodziny biologicznej
1.7.	Praca socjalna z rodziną naturalną.	2022-2024	MOPR, PO-W	liczba kontraktów socjalnych/ liczba planów pracy z rodziną
1.8.	Monitorowanie funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych.	2022-2024	SR, MOPR	liczba rodzin z dziećmi objętych opieką kuratora/ liczba wniosków o skontrolowanie władzy rodzicielskiej/ liczba podejmowanych interwencji socjalnych
1.9.	Inicjowanie interdyscyplinarnych działań na rzecz rozwiązywania problemów rodzin w kryzysie oraz wszechstronna współpraca z podmiotami działającymi w obszarze pracy z dzieckiem i rodziną.	2022-2024	ZI	Liczba procedur NK/ liczba rodzin objętych pomocą/ liczba posiedzeń
1.10.	Realizacja programów profilaktyczno- edukacyjnych (m.in. wspierających wychowanie dzieci i młodzieży, programów z zakresu dewiacji i patologii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki uzależnień, itp.).	2022-2024	Placówki oświatowe, KMP, placówki wsparcia dziennego, PO-W, NGO	liczba programów/ liczba uczestników
1.11.	Organizacja czasu wolnego oraz wypoczynku dzieci i młodzieży (m.in. dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, kulturalnej turystycznej oraz wypoczynku zorganizowanego).	2022-2024	Placówki oświatowe, sportowe, kulturalne, NGO, PO-W	liczba dzieci objętych organizacją czasu wolnego/ liczba podmiotów organizujących wypoczynek
1.12.	Wspieranie i rozwój placówek wsparcia dziennego (świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne, ogniska wychowawcze).	2022-2024	Jst, NGO, placówki oświatowe	Liczba świetlic prowadzonych na zlecenie jst/ liczba świetlic/ liczba dzieci uczęszczających do świetlic
1.13.	Rozwijanie wolontariatu w zakresie wyrównywania braków edukacyjnych i wychowawczych (w tym realizacja programu wychowawców podwórkowych).	2022-2024	Placówki oświatowe, świetlice środowiskowe, NGO, PO-W, Suwalskie Biuro Wolontariatu	liczba zawartych umów z wolontariuszami/ liczba rodzin/dzieci objętych pomocą

Kierunek 2. Wspieranie i rozwój zastępczych form opieki rodzinnej				
2.1.	Promowanie rodzicielstwa zastępczego.	2022-2024	MOPR, lokalne media, elektroniczne środki przekazu	liczba pozyskanych kandydatów
2.2.	Organizacja szkoleń rodzinom zastępczym oraz kandydatom na rodziny zastępcze.	2022-2024	MOPR	liczba szkoleń, liczba przeszkolonych osób
2.3.	Kwalifikowanie i opiniowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.	2022-2024	MOPR	liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych, liczba sporządzonych opinii dotyczących motywacji i kwalifikacji kandydatów
2.4.	Monitorowanie funkcjonowania rodzin zastępczych i ocena funkcjonowania dzieci w tych rodzinach we współpracy z sądem, kuratorami, pedagogami.	2022-2024	MOPR	liczba ocenionych rodzin liczba ocen sytuacji dzieci liczba dzieci zgłoszonych do poszukiwania rodziny adopcyjnej
2.5.	Pokrywanie kosztów pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	2022-2024	MOPR	liczba rodzin/liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej
2.6.	Pokrywanie kosztów pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.	2022-2024	MOPR, PO-W	liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej
2.7.	Stwarzanie warunków do wypoczynku zawodowym rodzinom zastępczym.	2022-2024	MOPR	liczba rodzin pomocowych
2.8.	Zapewnianie opieki koordynatora rodzinom zastępczym.	2022-2024	MOPR	liczba rodzin objętych pomocą koordynatora/ liczba dzieci w tych rodzinach/ liczba planów pomocy dziecku
2.9.	Rozwój zawodowych rodzin zastępczych zgodnie z przyjętym limitem rocznego wzrostu.	2022 – limit wzrostu - 0	MOPR	liczba nowoutworzonych zawodowych rodzin zastępczych
		2023 – limit wzrostu - 1		
		2024 – limit wzrostu - 1		
Kierunek 3. Pomoc w usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki				

3.1.	Praca socjalna oparta na indywidualnym programie usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.	2022-2024	MOPR	liczba wychowanków objętych indywidualnym programem usamodzielnienia
3.2.	Organizacja grup edukacyjnych przygotowujących wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielnienia.	2022-2024	PO-W, MOPR	liczba spotkań, liczba uczestników
3.3.	Pomoc finansowa i rzeczowa usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej.	2022-2024	MOPR	liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucjonalnej pieczy zastępczej/ placówek resocjalizacyjnych
3.4.	Zapewnianie odpowiednich warunków mieszkaniowych wychowankom osiedlającym się w Mieście Suwałki poprzez prowadzenie mieszkań chronionych lub zapewnienie mieszkań z zasobów komunalnych.	2022-2024	MOPR ZBM	liczba mieszkań chronionych/liczba wychowanków przebywających w mieszkaniach chronionych/ liczba przyznanych lokali z zasobów komunalnych
3.5.	Monitorowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej wychowanków podlegających procesowi usamodzielnienia oraz współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy.	2022-2024	MOPR, PUP	liczba wychowanków objętych IPU/ liczba wychowanków, którzy zakończyli proces usamodzielnienia/ liczba wychowanków, którzy podjęli zatrudnienie.
Kierunek 4. Profesjonalizacja kadr pracujących z rodzinami				
5.1.	Szkolenia pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzin zastępczych, psychologów, pedagogów podnoszące kwalifikacje i umiejętności w zakresie metod pracy z rodzinami.	2022-2024	MOPR, PO-W	liczba szkoleń liczba przeszkolonych pracowników
5.2.	Zapewnianie wsparcia pracownikom instytucji pomocy społecznej.	2022-2024	MOPR	Liczba zgłoszonych potrzeb przez pracowników w zakresie: wsparcia psychologicznego/ superwizji Liczba udzielonego wsparcia w zakresie: wsparcia psychologicznego/ superwizji

3.4. Zakładane rezultaty

1. Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą wobec dzieci.
2. Wzmocnienie potencjału rodzicielstwa zastępczego.
3. Wzmocnienie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej i przygotowaniu do samodzielnego życia.
4. Wzrost standardu usług społecznych.

3.5. Źródła finansowania programu

1. Budżet samorządowy.
2. Budżet państwa.
3. Środki własne instytucji i organizacji pozarządowych.
4. Środki zewnętrzne.

3.6. Partnerzy w realizacji programu

1. Urząd Miejski w Suwałkach – Jst.
2. Miejski Ośrodek Pomocy Rodziny w Suwałkach – MOPR.
3. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Suwałkach „Dom nr 1” – PO-W 1.
4. Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza w Suwałkach „Dom nr 2” – PO-W 2.
5. Komenda Miejska Policji w Suwałkach – KMP.
6. Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich w Suwałkach – SR.
7. Placówki oświatowe.
8. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Suwałkach - PP-P.
9. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Suwałkach – MKRPA.
10. Organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art.3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie - NGO.
11. Zarząd Budynków Mieszkalnych w Suwałkach TBS sp. z o.o. – ZBM.
12. Ośrodek Adopcyjny w Białymstoku i w Łomży.
13. Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach – PUP.
14. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - ZI

3.7. Monitoring programu

Koordinatorem Programu i w znacznej części realizatorem zadań będzie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Suwałkach. Monitoring i ewaluacja odbywać się będzie na bieżąco równoległe z wykonywaniem konkretnych zadań poprzez współpracę z rodzinami objętymi pomocą i wsparciem, instytucjami pomocy społecznej, szkołami, sądami i innymi organizacjami zaangażowanymi w realizację Programu.

Monitoring programu będzie oparty na corocznych sprawozdaniach MOPR w Suwałkach, które przedkładane są Radzie Miejskiej w Suwałkach. Analiza zbieranych informacji w zakresie kierunków działań ujętych w programie będzie publikowana na www.mopr.suwalki.pl.

Po zakończeniu realizacji Programu zostanie sporządzone sprawozdanie i przedłożone Radzie Miejskiej w Suwałkach.

Program stanowi dokument otwarty, który może podlegać modyfikacjom w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych Miasta Suwałki.

3.8. Podstawy prawne programu

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Konwencja o Prawach Dziecka.
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
4. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.
5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
6. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.
7. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
8. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
9. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.
10. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Suwałki na lata 2016 -2025.

UZASADNIENIE

do uchwały Rady Miejskiej w Suwałkach w sprawie Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Suwałki na lata 2022 -2024.

Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Suwałki na lata 2022 -2024 został opracowany jako jeden z elementów postanowień ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Gminny/powiatowy program wspierania rodziny przedstawia kierunki działań zmierzające do tworzenia warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dzieckiem, szczególnie tej, która znajduje się w trudnej sytuacji życiowej.

Celem programu jest realizacja zadań zmierzających do wspomagania rodziny naturalnej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, zabezpieczenia usług świadczonych przez instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie miasta Suwałki oraz podejmowanie działań na rzecz usamodzielnienia podopiecznych z rodzin zastępczych przy ścisłej współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Jego powstanie poprzedziła diagnoza rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz zastępczych form opieki rodzinnej na terenie Miasta Suwałki.

Program poddany został konsultacjom społecznym.

Zakłada się, iż realizacja programu w kilkuletniej perspektywie na poziomie gminy ograniczy liczbę dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, zaś powiatu wpłynie na rozwój i jakość świadczonej opieki w pieczy zastępczej.

Źródłem finansowania zadań objętych programem będą środki własne Miasta przewidziane w planie finansowym na każdy rok budżetowy, środki własne jednostek i organizacji oraz środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych.